



*Udgravning i Niels Ebbesens
Gade i Aalborg under stor
publikumsbevågenhed.*

Arkæologi som værdiskaber

Formidling i forbindelse med byggeri og anlægsarbejder

Større arkæologiske udgravninger forud for byggeri og anlægsarbejder koster tit mange penge og kan derfor være til stor ærgrelse for den bygherre, der skal betale. Det er nemlig sådan, at der i museumslovens kap. 8 står, at ” Udgiften til den arkæologiske undersøgelse afholdes af den, for hvis regning jordarbejdet skal udføres”. I den forbindelse skal bygherren huske på, at de lokale kulturhistoriske museer ikke laver lovgivningen, men blot forvalter den efter de retningslinjer, som Kulturstyrelsen og i sidste instans Folketinget udstikker. Kulturstyrelsen er således landets øverste myndighed inden for arkæologi, og en af dens arbejdsopgaver er at godkende eller afvise arkæologiske budgetter fra de kulturhistoriske museer og samtidig sikre et ensartet økonomisk og fagligt niveau for de arkæologiske udgravninger i landet.

Hvis man som bygherre ikke har mulighed for at friholde dele af et areal med væsentlige fortidsminder, må man således betale for de arkæologiske undersøgelser. I den forbindelse kan man som bygherre vælge at bruge arkæologien til noget positivt. Det vil sige til at skabe merværdi i forhold til det byggeprojekt, man skal have gennemført.

I forbindelse med arkæologiske udgravninger forud for byggeri og anlægsarbejder vil det ofte være muligt at bruge arkæologien til at fortælle nogle positive historier til gavn for både bygherre og museum. Mange folk interesserer sig således for arkæologi og vores fælles forhistorie, og arkæologiske udgravninger sker ofte under stor bevågenhed fra presse og de folk, der bor i området. Åbent hus-arrangementer i forbindelse med arkæologiske undersøgelser er ofte meget velbesøgte, og der er således mulighed for at få forskellige budskaber ud vedrørende det fremtidige byggeri.

Arkæologien kan dermed bruges i markedsføringen f.eks. i forbindelse med grundsalg. Dermed kan arkæologien være med til at skabe en form for identitet til et sted, hvor fortiden forenes med det fremtidige byggeprojekt.

Gigantium i Aalborg

I forbindelse med byggeriet af Gigantium udgravede museet store dele af en boplads fra jernalderen. De arkæologiske spor var dækket af tykke flyvesandslag, der sikrede gode bevarings- og iagttagelsesforhold af de mere end 2000 år gamle hustomter. Langt de fleste huse blev udgravet, dvs. registreret og dokumenteret ved opmåling, fotos m.v., men nord for selve byggefeltet blev et af de velbevarede langhuse markeret. Husets vægforløb blev synliggjort med lave jordvolde og de indre tagbærende stolper i huset angivet ved træstolper. Den tilhørende stenlægning blev blot afrenset, og de mange sten ligger i dag, som jernalderbonden med slid og møje placerede dem for godt 2000 år siden. I forbindelse med formidlingen af den arkæologiske udgravning ved Gigantium er der opsat skilte, hvor nogle af fundene er vist, og hvor bopladsens historie er fortalt.



Jernalderhus ved Gigantium.



Formidling af de arkæologiske udgravninger i forbindelse med Universitetshospitalet.

Pandrup Sundhedshus

Konceptet arkæologi som værdiskaber er også anvendt i forbindelse med Sundhedshuset i Pandrup, hvor museet i samarbejde med bygherre har formidlet de arkæologiske fund, der blev gjort i forbindelse med den forudgående udgravning af byggefeltet. Formidlingen sker bl.a. med støtte fra Region Nordjyllands Kulturpulje 2012-13. Resultaterne af den arkæologiske udgravning blev præsenteret i museets Årbog 2012 og skal derfor kun kort omtales. Ved udgravningen fremkom en lang række bebyggelsesspor, der bl.a. kan dateres til vikingetiden og den tidlige middelalder. Særligt de velbevarede levn fra en træbygget gård fra 1100-tallet skal fremhæves. Gården har bestået af et hovedhus, der har været flankeret af diverse forråds- og staldbygninger og omgivet af et toftehegn. Gården formodes at være samtidig med en ældre fase af den nærliggende Jetsmark kirke, der antagelig har rødder tilbage til de omfattende kirkebyggerier i 1100-tallet, hvor en stor del af landets kirker grundlægges. Formidlingen af kulturarven ved Pandrup Sundhedshus er sket dels ved en udstilling af genstande i monter i Sundhedshuset og dels ved en markering af middelaldergården i de omkringliggende græsarealer. I forbindelse med selve udgravningen blev der tillige afholdt et åbent hus-arrangement, hvor folk dels kunne få et indblik i de arkæologiske fund, dels kunne se en præsentation af byggeprojektet ved Pandrup Sundhedshus.

Hvad kan museet tilbyde i forbindelse med arkæologiske udgravninger?

Museet tilbyder i forbindelse med alle større udgravninger i samarbejde med bygherren at lægge en strategi for, hvordan man får positiv opmærksomhed på det område, som skal byggemodnes. Det kan f.eks. være igennem:

- Åbent hus-arrangementer, hvor de arkæologiske fund præsenteres, og hvor der f.eks. vha. plancher er mulighed for at promovere det kommende byggeri og ”brande” din virksomhed/organisation. Herudover rundvisninger på udgravningen.
- Foredrag om den arkæologiske udgravning for dig og din virksomhed, f.eks. til personalemøde eller lignende.
- Den gode historie i form af foldere og mindre populærvideenskabelige bøger, der promoverer det pågældende område, og som f.eks. også kan medgives i forbindelse med salgsmateriale. Ved grundsalg f.eks. kort, der viser, hvad der har ligget af forhistoriske anlæg på de pågældende matrikler. Formidling på internettet.
- Udstilling af fund f.eks. inkorporeret i det nye byggeri eller en midlertidig udstilling i lokalområder, eksempelvis på det lokale bibliotek.
- Rekonstruktioner eller markering af særlige anlæg, f.eks. hustomter i det kommende byggeri eller i grønne områder.
- Ved nyudstyknings kan de arkæologiske fund måske bruges i forbindelse med vejnavne.

Som det fremgår af ovenstående, er mulighederne mange. Nordjyllands Historiske Museum tilbyder derfor gratis rådgivning i forbindelse med arkæologiske udgravninger, således at arkæologien kan bruges til at fortælle en positiv historie for det pågældende areal. Derved skabes en sammenhæng mellem områdets tidligere brug og dets nuværende funktion.

Region Nordjylland udtaler bl.a.:

”I forhold til processen med byggeriet har udgravningerne ikke nogen negativ indflydelse i hverken et tids- eller byggerimæssigt perspektiv. Tværtimod ses det fra Region Nordjyllands side som en spændende begivenhed, og de historiske fortællinger det bærer med sig vil blive integreret i og omkring sundhedshuset”.

Læs og se mere

- Video i forbindelse med Nordjyllands Historiske Museums udgravninger forud for Sundhedshuset i Pandrup. <http://www.rn.dk/SundhedOgSygehuse/Praksissektor+og+sygesikring/Sundhedshuse/Video+++Pandrup.htm>
- Museumsloven (kap. 8) :<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=12017#K8>
- Kulturstyrelsens hjemmeside (om arkæologi): <http://www.kulturstyrelsen.dk/kulturarv/fortidsminder/>
- Arkæologi som værdiskaber: <http://www.kulturarvsomvaerdi.dk/>